

El Garraf des de l'òptica empresarial

Aquest text és la versió escrita de la ponència presentada el 28 de setembre de 2018 a Vilanova i la Geltrú en el marc del *1r. Simposi Garraf. Jornades d'Economia i Estratègia Comarcals* organitzat per Node Garraf i Hèlix Garraf.

Fer una lectura de la comarca del Garraf en termes empresarials és especialment complex. Ho faré amb la única autoritat que em dóna l'haver-hi dedicat alguna rumiada en nits de mal dormir. Excuseu d'entrada el to reduccionista i qualsevol percepció de frivolitat.

No vull bastir una tesi que no tinc, i encara menys una síntesi impossible. No són més que reflexions, potser desordenades i , fins i tot, contradictòries. Per començar, dues males notícies. Em sap greu. Servidor creu poc o gens en l'existència i l'essència de la comarca del Garraf. Una comarca de només sis municipis, heterogènia, poc cohesionada i propensa al campí qui pugui. Crec que falta massa crítica per afrontar projectes de pes. D'altra banda, tinc la seguretat de que les millors oportunitats passen lluny d'aquí. Això no vol dir que alguna bona jugada no faci dreuera. Però poques.

Els romans ja van fer passar la via Augusta per dalt, marcant el camí de l'AP-7. Aquí vam haver de navegar i foradar túnels per tenir un tren pagat de la nostra butxaca. L'eix de l'activitat econòmica contemporània baixa pel Vallès, el Barcelonès, el Baix Llobregat i ara avança pel Penedès interior per trobar-se la regió Reus-Tarragona.

On som i quines possibilitats tenim ?. N'hem parlat tant, que quan aconseguim centrar una diagnosi, les coordenades ens han tornat a canviar. L'escenari s'ha modificat molt en els darrers trenta anys. Hem vist la deslocalització del sector tèxtil, l'encongiment de les grans empreses, la terciarització, els túnels del Garraf, l'esclat de la bombolla immobiliària,

l'eix Diagonal. Som una comarca de 147.000 habitants amb interrelacions complexes, deixem-ho així. Industrials els uns, turístics els altres, residencials tots. Perquè ens hauríem d'amoïnar, si a mitja hora tenim ofertes generoses de tota mena: un aeroport internacional, el MNAC, el Liceu, el Teatre Nacional o el camp del Barça ?. Ofertes comercials, de lleure i, també, oportunitats laborals en el conjunt de la regió metropolitana.

Som petits i fràgils. Us recordaré una cosa que no acostumem a tenir gaire en compte. El Garraf està envoltada per una anella d'espais protegits: parc del Garraf, Els Colls-Miralpeix, parc d'Olèrdola, parc del Foix, platja Llarga o la desembocadura del Foix. No és poca cosa. Tampoc no sé com això pot jugar en el futur. Aquí ho deixo.

El darrer índex de competitivitat territorial de la FEGP ens diu que el Garraf es troba en desena posició. I ens diu coses que ja sabíem: que la densitat de teixit empresarial és baixa i que tenim una escassa diversificació econòmica. També diu que disposem d'un bon accés als mercats, una bona qualificació dels recursos humans i un acceptable volum de mercat i activitat. A més, el darrer Informe de conjuntura econòmica posiciona el Garraf entre les cinc primeres comarques pel dinamisme de l'ocupació. És un bon senyal. La lletra menuda ens diu que no és per tirar coets, però millor aquesta tendència, que la contrària.

Quina és al fotografia empresarial del territori ?. Potser la de masses polígons pel gruix d'empreses que tenim. Moltes empreses de serveis i poques empreses productives. Bona part dels polígons s'han omplert de serveis que han desocupat el centre ciutat: concessionaris de cotxes, obradors de forns de pa, ferreteries, botigues de mobles o fira-parcs.

D'altra banda, tenim un entorn amable i acollidor, agraït per activitats de lleure, convencions o per esplaiar-nos en les arts i el disseny. Ja ho sé, amb això potser no anirem gaire lluny.

També, i en general, tenim bons equipaments comercials, culturals, gastronòmics, hotelers, sanitaris o formatius. Això, ja té més gruix.

Potser per tot plegat, en els darrers anys hem guanyat residents, però hem perdut llocs de treball. La mobilitat laboral dels garrafencs és elevada, amb uns costos laborals i mediambientals perversos, que penalitzen l'eficiència global.

Portem anys cercant el que –en termes financers– serien els nostres actius refugi. Que si clústers, que si l'oportunitat de la Universitat, que si el port, que si la mar, que si el ferrocarril, que si el sector residencial, el sociosanitari... Masses parèntesi i interrogants sense tancar.

La Universitat i el Centre Tecnològic han de fer la seva feina, que ha d'anar més enllà de la comarca. També ells han de ser ambaixadors, prescriptors i facilitadors que ajudin a captar activitat. Per això és bo que funcioni bé el màster en sistemes ferroviaris, que s'ampliïn estudis universitaris o que el Centre Tecnològic o el Centre de Disseny d'Aliatges Lleugers siguin elements de referència.

Hem de intentar centrar-nos en els escenaris possibles, no només en els desitjables.

El Garraf ha perdut pes industrial. Un sector molt concentrat a Vilanova i Ribes. Però el pitjor no és això. El pitjor és la impressió d'una irrefrenable pèrdua de clima industrial.

Potser caldria interaccionar amb altres àrees industrials, buscar complementaritats entre empreses de la pròpia comarca o de fora. Si fem les coses bé, poden arribar oportunitats.

Com compatibilitzem els actius residencials amb l'activitat industrial ?.

La majoria de les fàbriques ja van marxar dels nuclis urbans. Amb tot, la cimentera Griffi feia nosa als veïns, la metal·lúrgica Componentes fa nosa als veïns ... Però, tranquils, la Festa Major i els concerts també fan nosa a alguns veïns.

Hi ha una realitat evident. El rànquing de les primeres grans empreses del Garraf fa vint o vint-i-cinc anys que és pràcticament inamovible. Són les mateixes, potser amb diferents noms, però dedicades a les activitats “de tota la vida”. Parlo de les grans. No marxen, però no en venen de noves. És un model empresarial poc evolutiu.

Certament, hi ha factors exògens que ens fan o ens poden fer més vulnerables: la crisi de mercats, l'encariment de les matèries primeres, la falta de competitivitat, el preu del petroli o dels peatges, la llunyania dels poders de decisió, la limitada inversió de les empreses de control forà o el binomi alta formació-pocs llocs de treball.

Què hi podem fer ?. Doncs posar a l'aparador els actius existents, cuidar l'equilibri sectorial i, en la mesura del possible, retenir el talent.

Però, com ho fem, en una comarca on el debat pot centrar-se en si era millor el castell de focs de Vilanova o el Sitges ?. Cal abordar els reptes de futur sense complexos ni prejudicis.

Tenim problemes de lideratge empresarial. Hem evolucionat en un entorn de grans empreses multinacionals que, com van dir Lleonart i Garola, generen bons gestors, però no acostumen a crear empresaris.

D'altra banda, tenim masses empreses de km 0. No vull dir amb això que collim enciams al costat de casa. Quantes empreses pròpies del territori s'han fet grans i s'han expandit lluny de la comarca, pel país o per l'estranger ?. Molt poques. Neixen i moren aquí. Això vol dir km 0.

Estem tips de donar tombs a la rodeta, com els hàsters. Hem de baixar de la rodeta i tocar de peus a terra. Que cal crear sòl industrial de qualitat ?. Parlem-ne. On i perquè ?. Pot conviure l'enoturisme amb el turisme de sol i platja ?. Perquè no?. Ens hauria agradat ser un potent clúster tecnològic ?. També se'n pot parlar. A mi m'hauria agradat jugar al Barça, però era molt dolent.

Som cagadubtes, anem coixos de lideratges; l'esperit emprenedor, si no és mort, està adormit, i ens costa massa posar-nos d'acord, de si volem vi, o preferim cava.

La majoria d'empreses no tenen capacitat de decisió, malgrat ens pesi, al Garraf ja hi som més gent dormint que treballant, els joves i el talent marxen, i la precarietat laboral ha arrelat.

Els inicis del segle XX van venir acompanyats de factors de canvi estructural: nous conreus amb el pantà de Foix, l'arribada de la Pirelli o la creació de l'Escola Superior d'Indústries. Eren temps de canvis. En el món actual, complex i global, no tindrem elements determinants que ens orientin. Ens movem en una xarxa espessa de camins que s'entrecreuen o avancen en paral·lel. Alguns són culs de sac i altres, encara pitjor, són bucles eterns. Hem d'avançar i veure-les venir. Si fem les coses bé potser avançarem en la direcció correcta. I només, potser.

Així, doncs, situades totes les fitxes sobre el tauler, quins són o haurien de ser els elements cridats a ser els protagonistes ?. Ho són tots. No podem prescindir de res ni de ningú.

No tenim, ni tindrem, una economia de monocultiu. Ni ens convé.

Estem destinats a ser una economia eclèctica, on haurien de conviure en necessària harmonia, el sector vitivinícola, el sector industrial, el turisme, els serveis i el que faci falta.

M'agradaria que la indústria amb contingut tecnològic hi tingués un paper important. La formació i la recerca en seien uns aliats poderosos. Ah !, què això es fer volar coloms ?. Però tenim un Laboratori d'Aplicacions Bioacústiques, i empreses punteres en el sector de la robòtica o la fotònica, i altres orientades a segments tecnològics especialitzats i que innoven en disseny de productes, i moltes que exporten arreu del món, i a mercats molt exigents.

El sector comercial tradicional ha tingut una modesta recuperació i ha guanyat mercat, acompanyat de la millora de les comunicacions i d'algunes franquícies de referència.

El futur de l'oferta turística-residencial passa per apostar per l'autoexigència i la qualitat.

Dèiem que tenim una alta concentració d'empreses industrials orientades al sector automoció, amb grans oportunitats, però també amb riscos de deslocalització.

Però, alhora, podem experimentar processos de re-localització a petita escala. El preu del petroli i els costos logístics dificulten produir lluny dels mercats. No es pot dissenyar lluny dels centres de producció. Es parla del retorn de la indústria.

Un debat recurrent de territori es com posem d'acord associacions empresarials, ajuntaments i la Universitat. La Universitat té la porta oberta, o l'hauria de tenir. Les associacions empresarials, em consta, han fet els deures. I els ajuntaments ?

En poc més de sis mesos estarem immersos en plena campanya electoral per les municipals. Des dels ajuntaments es poden fer moltes accions que condicionen la localització de l'activitat econòmica. Es poden fer polítiques dinamitzadores o polítiques restrictives. Tenen instruments per a fer-ho,

però cal l'aliança amb els diferents agents del territori.

En els darrers anys hem multiplicat les especulacions, les conjectures i les previsions; des de les diagnòsics més apocalíptiques fins les prediccions més ensucrades. En aquesta terra som així. Però la realitat és tossuda, i no s'ha mogut gaire.

Sabeu què ?. Defensem el que tenim, i tinguem la pista d'aterratge sempre a punt, ben anivellada i escombrada. Perquè no se sap mai.

De tant en tant apareixen oportunitats: industrials, logístiques, comercials, hoteleres ...; que benvingudes siguin. Però han de trobar-nos sense lleganyes i ben pentinats.

Ens costa pair com podem simultaniejar el Garraf residencial, el Garraf comercial, el turístic, l'industrial, el lúdic-festiu i tants altres Garraf que guardem a la senalla.

És l'etern debat del model, que tantes energies ens fa perdre. Quin és el model que voldríem ? El Maresme, el Baix Camp, el Gironès ?. Hi estic d'acord. I quin és aquest model ?. Ningú ho té massa clar, però a tots ens està bé.

Aquests dies, l'*sky-line* del Garraf està perdent poc a poc la xemeneia de la Tèrmica de Cubelles. Una premonició ?. Els campanars són molt bonics, però de vegades, no n'hi ha prou. Tothom voldria trobar la fórmula màgica que li assegurés progrés i benestar. La fórmula existeix i no és màgica: treballar i fer les coses bé.

Per no enfangar-nos més, és imprescindible el diàleg. Cal que els agents del territori parlin. Dic que parlin, no cal que es posin d'acord. Els agents polítics, econòmics i socials han de dialogar contínuament, perquè sempre en sortirà alguna cosa.

A falta d'estratègia, quedem-nos amb una bona tàctica.

Acabo amb un apunt optimista.

En els darrers anys ha hagut voluntat d'esmena i s'han activat mecanismes que han servit de punt de trobada i, alhora, de punt de partida. Aquest Simposi n'és un.

Han parlat i s'han escoltat polítics i tècnics, organitzacions sindicals i empresarials, entitats culturals, col·legis professionals, associacions gremials, la Universitat i altres organismes. És un bon començament.

No sabem quins són els camins de futur. Però, com he dit altres vegades, jo faig l'aposta trinitària d'aquests principis fonamentals: eclecticisme, equilibri i ètica.

I acabo. Potser n'esperaven més ?. Ja els he advertit que la diagnosi era complexa i, per tant, l'únic consell que els puc donar és, com diu l'acudit: facin-s'ho mirar.

Si jo tingués la solució, els asseguro que no em llevaria cada matí per anar a la fàbrica.

Gràcies i bona feina.

Albert Tubau

(Ponència presentada el 28 de setembre de 2018 a Vilanova i la Geltrú en el marc del 1r. Simposi Garraf. Jornades d'Economia i Estratègia Comarcals organitzat per Node Garraf i Hèlix Garraf)